LE DIRECTEUR GÉRANT
DÉPOT LÉGAL
Võ phi Hùng, cựu HS Petrus Ký, 67-74, tặng cho Quán Ven Đường

SỐ 271 NĂM THỨ TƯ NGÀY 11 THÁNG 3 NĂM CANH-NGỌ, TỨC NGÀY THỨ TƯ 9 AVRIL 1930 Mỗi số 5 xu

GIÁ BÁN

ĐÔNG-PHÁP	NGOẠI-QUỐC
Một năm. 4$00	5$00
Sáu-tháng 2,50	3,00
Ba tháng. 1,50	2,00

Mua báo phải trả tiền trước. Thơ và mandat gởi cho M. TRẦN ĐÌNH-PHIÊN. - Ai đăng quảng cáo việc riêng xin thương nghị trước.

TIẾNG-DÂN

聲 民

LA VOIX DU PEUPLE

Mỗi tuần xuất bản hai kỳ thứ tư và thứ bảy

Chủ-nhiệm kiêm Chủ-bút HUỲNH-THÚC-KHÁNG
Quản-lý TRẦN-ĐÌNH-PHIÊN

BÁO QUÁN Đường Đông-Ba, Huế
Giây thép nói số 63
Giây thép: TIẾNG-DÂN — Huế

Lúc ta mới ra đời là một bước đi thẳng đến cõi chết.

(L'instant où nous sommes nés est un pas vers la mort).

Voltaire

CẢM-TƯỞNG ĐỐI VỚI TỜ BÁO THẦN-CHUNG BỊ ĐÌNH BẢN

Mới rồi được tin báo Thần-Chung bị cấm, bản báo có đăng vài câu, vì chưa rõ đích thực thế nào; nay thấy lời bố cáo của bạn đồng-nghiệp trên một tờ báo nọ mới biết rõ là báo Thần-chung chết thiệt.

Đã có hình thì có một ngày phải hư nát (hữu hình hữu hoại 有形有壞), vật gì trong trời đất cũng thế. Tờ báo cũng là một vật hữu hình như trăm ngàn vật khác, không được làm ông Bành-tổ thì làm anh Dương-tử, lẽ đó cũng thường, từ con mắt nhà đạt quan không lấy gì làm lạ. Duy có một mối thương tâm khiến cho người trong bạn đồng-nghiệp không sao ngăn được đoạn tình cảm khái. Đọc câu: «yêu không giúp được» của cổ-nhân (ái mạc trợ chi 愛莫助之), bất giác buồn cho ai mà cũng thẹn cho mình vậy.

Kể báo quốc-văn ở xứ ta về khoảng vài ba năm nay, xuất bản cũng dễ-dàng mà đình bản cũng kế tiếp nhau. Như Dân báo ở ngoài Bắc (ra được 5, 6 kỳ), Đuốc-nhà-Nam, Thanh-niên, Kỳ-lân, Kịch-trường, ở trong Nam, thứ thì bị cấm hẳn, thứ thì cấm không được lưu hành xứ nọ xứ kia, hoặc bị chánh-phủ bắt đình bản, hoặc tự đình bản, sống đó chết đó, không có gì là lạ. Song theo như công-chúng bình-luận thì các tờ báo kể trên, cơ sở còn mới mẻ, tổ chức chưa hoàn bị, nên có vẻ không thích trong cuộc sinh tồn, mà phải đình bản. Đến như tờ báo Thần-chung là thừa cái cơ sở sẵn có của tờ Đông-Pháp-Thời-Báo ngày trước, nền tảng đã vững, biên tập đủ tay, tin tức nhiều, số người đọc cũng đông, kể báo giới quốc-văn trong Nam vào khoảng hiện thời, thì tờ báo Thần-Chung, ai cũng công nhận là một tờ báo có giá-trị. Thế mà báo Thần-Chung nay cũng sa vào cái nạn «không thích» nên không sinh tồn được! Cái sinh mạng trong nền ngôn luận ở xứ nầy, nghĩ cũng lắm nỗi cay chua, ai chưa từng nếm đến cái mùi ấy, chưa chắc đã hiểu rõ được!

Cứ như người ta nói: «Thần-Chung đóng cửa là tại đối tỵ kiểm-duyệt v. v.», thì Thần-chung chết là vì cớ ấy. Song báo chữ Pháp ở xứ nầy, có phải trình kiểm-duyệt đâu, mà những tờ báo «L'Annam», «La Jeune Indochine», «Le Nhà-quê» cũng bị đình bản? Vậy thì câu nói trên, chẳng qua một cớ trong các cớ khác đấy thôi.

Ông Thiệu-Ung có nói: «Dẫu chết đi mấy lớp, cũng như không đẻ mà thôi» Thần-Chung chết rồi mà các tờ báo khác, dẫu có thọ mạng như ông Bành-tổ, hoặc có «Bảo-sinh …» … trong khoa học được cái phương mới «hoa già ra trẻ» 返老還童 như ông Voronoff kia nữa, thì không chết ngày nay, mà muôn ngàn năm nữa cũng phải có một ngày chết. Thế thì cái chết là con đường chung trên cõi đời, vật gì cũng lấy nơi ấy làm chỗ qui túc, mà tờ báo cũng không ngả nào tránh khỏi đường ấy. Dẫu tờ báo to lớn ở nước cực điểm văn-minh ngày nay cũng thế, huống là tờ báo ở xứ ta. Bạn đồng-nghiệp tưởng cũng lấy con mắt đạt quan mà tự úy, miễn có lòng [illegible] trai nào đã thiếu gì công việc!

Tuy vậy, thuở nay ở trên cõi đời có cái chưa chết mà không khác gì chết rồi, lại có cái chết rồi mà vẫn như chưa chết; khác nhau là tại có bổ ích cùng không bổ ích trong cuộc tấn-hóa chung của loài người mà thôi. Cái kiếp văn tự ngôn luận cũng thế. Tấm thẻ tre sót tự đời thượng-cổ mà đến ngày nay muôn miệng còn bia; sách nhảm nhí dầu tốt đẹp đến đâu, bày chật cửa hàng mà khách qua lại cũng không ai thèm để mắt. Cái sống chết kia có phải lấy ngày tháng ngắn dài mà đoán định được đâu?

Bản báo vừa rồi ở mục xã-thuyết có bài: «Cái chết với người đời». Theo thuyết ông Hiệt-đức (Ribb) đã bàn, «cái chết có quan hệ đến cuộc tấn-hóa; nhứt là đương khoảng hoàn cảnh biến thiên mau chóng, tất nhiên bề trong cần phải thay đổi lanh lẹ, thì ứng phó mới được thuận lợi; nên cái chết cũng có ích cho cuộc tấn-hóa tương lai v. v.» Bài ấy là nói lẽ chung, chớ không phải nói tờ báo. Nay nhân tờ báo Thần-Chung chết, mà ta có thể nhận ngay rằng: cái chết của tờ báo Thần-Chung cũng là một cái chết trong chuyện chết nói trong bài ấy; biết đâu cái kiếp sau của Thần-Chung lại không theo lệ tấn-hóa chung trên cõi đời mà vẻ vang hơn Thần-Chung trước!!

Người xưa có kẻ cầu cho mau chết, lại có kẻ đi đưa đám tang mà hát. Bản báo đối với cái chết của một bạn đồng-nghiệp, cũng xin theo lối đạt-quan ấy.

TIẾNG-DÂN

CHUYỆN ĐỜI NAY

Trong kỳ thi hoa-khôi vừa rồi ở Ba-lan

Vừa rồi một vài nhà báo ở Varsovie có tổ chức một cuộc tuyển cử hoa khôi Ba-lan đi ứng thi cuộc thi sắc đẹp thế giới.

Trong kỳ tuyển cử đó có một cô con gái làm thợ thêu, tên là Wiezbicha, dùng súng lục mà tự bắn vào ngực mình. Nguyên do việc ấy như sau này: Cô Wiezbicha có lẽ là một người con gái … trong những người đẹp … đến thi gần hết khán giả đều vỗ tay khen ngợi, song trong ban hội đồng khảo thí đều là những người vụ tư lợi cả nên chấm cô Batusky, con một ông thầy kiện giàu ở Léopold được trúng tuyển. Cô Wiezbicha thấy điều bất công đó bèn cầm súng mà bắn vào ngực mình để tỏ lòng bất phục. Người ta đem cô đi nhà thương lập tức, song bệnh tình cô rất trầm trọng, có lẽ không sống được.

Đối với kỳ tuyển cử này dư luận Ba-lan công kích rất dữ dội, mà người ta còn sợ rằng sẽ có cuộc bạo động, mà lại cuộc bạo động về chính trị, vì họ xem trong cô Wiezbicha là phái nghèo bị phái giàu hiếp đáp.

Trên thế giới ngày nay chuyện như chuyện này không … Wiezbicha vì giận mà chết như thế cũng khí uổng; cái chết như thế chưa phải là phương pháp rửa giận tuyệt diệu!!

X.

THẾ-GIỚI THỜI ĐÀM

NHÂN CUỘC TỔNG TUYỂN CỬ Ở HAI NƯỚC ĐÔNG-ÂU

Ở Bồ-gia-lợi (Bulgarie) và La-mã-nê (Roumanie) mở cuộc tổng tuyển cử bầu nghị viên lên tổ chức Quốc-Hội, nay kết quả đã chính thức tuyên bố. Ở La, đảng chấp chính chiếm được tám mươi phần trăm trong số phiếu; còn đảng chấp chính ở Bồ thì chiếm được sáu mươi hai phần trăm. Ta hãy khảo sát cho kỹ hơn một tý, xem thử chính sách của hai chính phủ La và Bồ ra thế nào.

Ở La năm ngoái, nhà độc tài Bratiano bị bức phải từ chức; quốc vương cử đảng trưởng đảng Nông-Dân là Maniu lên tổ chức Nội-Các. Đảng Nông-Dân do bọn địa chủ lớn lập nên để ủng hộ quyền lợi họ; nhưng vào hồi Bratiano chấp chính, quyền lợi bọn địa chủ không bảo toàn được, đảng Nông-Dân trở nên một đảng phản đối bấy giờ; vì thế dần dần trong đảng có nhiều phần tử trung nông, mà hạng bần nông cũng đem lòng hy vọng. Đến khi đảng Nông-Dân thừa cơ lên cầm quyền được, thì rõ mặt là một đảng phản-động. Đừng nói đến những điều cải cách về xã-hội, ngay như những quyền tự do lặt vặt cũng không nói ra được chút nào nào cả: các nhà chính trị phe phái Tả và Cực-tả vẫn bị giam cầm, quyền ngôn luận vẫn bó buộc.... Còn ở Bồ-gia thì hiện tình ra thế nào? Bao nhiêu chủ quyền đều vào tay Liaptcheff, chính sách lại hà ngược hơn ở La nữa. Năm xưa, các kẻ thức giả Tây-Âu tổ chức một điều tra ủy-viên-hội đi xét tình hình các nước Ba-nhĩ-cán; cứ theo kết quả cuộc điều tra, thì ở Bồ, chỉ bị nghi là phần đối quá khích là phải tù, tội, ... nhiều người học sinh nam nữ, nhiều nhà văn hào đã vì tư tưởng mà người bị chết trong ngục, kẻ thì bị ám sát. Một chính phủ về mặt hình pháp bất công như vậy, thế tất về các phương diện khác cũng không khá hơn. Nói tóm lại, chính phủ Liaptcheff tổ chức y theo chính phủ phát-xít Ý, bình dân Bồ-gia-lợi khốn khổ vô cùng.

Vậy, theo tình hình hai nước Bồ và La, bình dân đều không tin phục đảng chấp chính; đáng lẽ đến cuộc tổng tuyển cử mới rồi, đảng ấy được ít phiếu mới phải, chớ sao lại chiếm đại đa số? Cái kết quả trái ngược ấy …

I — Nói chung, chế-độ đại-nghị … nhiều liệt-quốc Âu-Mỹ có lắm chỗ khuyết-hãm, thành thử dân đi cử đại biểu, mà mấy ông đắc cử thay mặt cho ai chớ không thay mặt cho dân. Nghĩ kỹ mà coi! Những người ra ứng-cử cần phải có học thức, mà thường thường chỉ con các nhà giàu có mới có cơm tiền mà học-tập cho đến nơi đến chốn.

Ở nhiều nước, có đặt ra cưỡng bức giáo dục, nhưng vào trường học tập một hai năm thì ăn thua vào đâu; rồi phải đi làm thuê cấy mướn mà sinh-nhai, làm lụng trọn ngày suốt đêm, dù có chút tri-thức đi nữa cũng không còn hơi đâu mà nghĩ đến chính-trị, giả-dĩ chế độ cưỡng-bức giáo-dục đem thi hành còn nhiều điều những tệ lắm. Rút cục, vì tình-thế xã hội và giáo dục, nhân-dân tiếng nói có quyền này quyền nọ, mà lại không được tham-dự vào quốc-chính cho thiết-thực. Lại một điều này nữa. Theo hiến-pháp các liệt-quốc, nhiệm-kỳ của nghị-hội đến những 4, 5 năm; mà trong thời-kỳ ấy, tuyển-cử dân không có quyền chất vấn về hành-động của đại biểu. Như vậy, một người đại biểu cứ tuyên-bố rằng sẽ ủng-hộ quyền-lợi bình-dân, đến khi đắc-cử rồi thì muốn xoay về mặt nào cũng được. Các nhà chính-trị cấp tiến (1) ở Âu Tây đã đề-xướng nhiều điều cải-cách, đại-khái có mấy yếu-điểm này:

1· Thi-hành những điều sửa đổi về xã-hội, để có thể tăng trình-độ bình-dân giáo-dục lên, khiến một người dân nào cũng đủ tư-cách ra làm đại-biểu cho anh em.

2 Chia tuyển-cử khu lại: những người thường có thể nhóm họp liền lại làm thành một khu như một sản nghiệp, một trường đại-học, một địa phương nhỏ, v. v. ... Sau khi tuyển-cử xong, nhân-dân có quyền họp hội nghị; các viên đại biểu bất kỳ điều gì cũng phải hỏi ý kiến của tuyển-dân, lại phải báo cáo về hành-động của mình. Dân-biểu làm trái ý dân, thì thì tôi nghĩ tuyển-dân có quyền bãi-miễn ngay.

II. Chế-độ đại-nghị thi-hành ở Pháp, Đức, Mỹ mà còn cần phải sửa đổi lại mới có giá-trị, huống gì là lối đại-nghị ở Bồ-gia-lợi và La-mã-nê. Trên danh nghĩa, hiến-pháp hai nước này cũng chưng «bình-đẳng, bác-ái», cũng «tự do dân-quyền».... Nhưng khốn nỗi! danh với thiệt không phải là một, nói trên trời mà làm dưới đất cũng không ai cấm, miễn có thủ đoạn là được! Ở Bồ và La, những người đi ứng cử mà bị nghi là phần đối thì nhà đương cục thường gia cho mấy chữ «không đủ tư-cách». Về mặt cổ-động, đảng chấp chính tha hồ phát truyền-đơn, in báo chí; còn các đảng Tả và Cực-Tả thì bị bó buộc trăm đường. Nhân dân trình độ tri thức kém, nay đem chân-lý lấp vào trong bóng tối, sao cho khỏi nhiều kẻ bị lừa gạt. Còn những người biết ủng-hộ quyền lợi mình thì nào có được chút tự-do gì đâu! Bề ngoài, ai muốn bỏ phiếu cho ai thì bỏ, nhưng đảng chấp-chính lại đặt cách kiểm tra bí mật.... Bởi vậy, nhân dân không tín nhiệm chính phủ mà phần nhiều đều phải bỏ phiếu cho đảng chấp-chính; phỏng sử thiệt hành cuộc tuyển cử cho đúng đắn thì lấy phiếu ở đâu mà có đến những 62% với 80%?

Cái «danh» với cái «thiệt» ở đâu cũng khác nhau chớ không phải chỉ ở Bồ và La. Vì thế, ta nghe nói đến chế độ đại-nghị, dân biểu, thì nên xét «sự thực»; nếu nhẹ dạ để cho hai chữ «đại-biểu» nó «lóe» thì không sao tránh khỏi điều sai-lầm được.

VĂN-ĐÌNH

(1) *Cấp tiến*: nghĩa là có tư-tưởng cao rộng hợp với lẽ tấn-hóa của nhân loại, chớ không phải chỉ đảng Cấp-tiến đâu (Đảng này tuy tự xưng là Cấp-tiến nhưng vẫn là một đảng bảo thủ).

BÀI BÁO CÁO VỀ CÁCH TỔ CHỨC CÁCH-MỆNH Ở ĐÔNG-DƯƠNG

Đọc tại tòa Thượng-thẩm

Trong phiên tòa Thượng thẩm sáng hôm 24 Mars 1930, xử vụ cộng sản Nam-định, sau khi viên lục sự đã đọc xong bản cáo trạng buộc tội những người bị cáo, thì quan Cố-vấn Baurens chủ tọa phiên tòa này có đọc … theo báo «Ami du Peuple Indochinois» mà lược-dịch như sau này. L. T. S.

Tôi dùng tiếng «cách mệnh» là có ý chỉ chung cả các đảng phản đối, không phân biệt Quốc-gia, Quân-chủ, Cộng-hòa, Xã-hội, Cộng-sản gì cả. Chắc ai cũng biết rằng tất cả những đảng ấy đều đồng lòng với nhau vận động cho cõi thuộc-địa này thoát khỏi quyền nước Pháp và mưu cuộc tự trị. Khi nào đã được kết quả rồi thì họ sẽ bàn cùng nhau lập cơ chính thể mới trong xứ Đông-dương.

Vậy cần phải biết cách tổ chức của các đảng cách mệnh và sự giao thiệp của các đảng ấy với nhau để phán đoán một vài việc mà dư luận thường chú ý đến. Như thế mới có thể biết được rằng nhiều việc bề ngoài hình như tầm thường và hợp phép như sự tổ chức một hội liên hiệp hoặc một cuộc đình công, mà ở trong thì có tính cách rất nghiêm trọng và theo tình thế ngày nay thì lại có quan hệ đặc biệt.

Từ năm 1927 (V. N. Q. D. Đ. lập ra cuối năm 1926), có ba đảng hoạt động …

1. Cách mệnh đảng (đảng của Cường để), gồm những tay cách mệnh trốn ra ngoại quốc, và có hội sở ở Tàu. Tuy rằng hâm mộ Tôn-dật Tiên song đảng này trọng về giai cấp và quốc-gia. Đảng-viên đều muốn lập ở cõi Đông-dương này một chính phủ tự trị hoặc quân-chủ, hoặc dân chủ và thoát li quyền thống trị nước Pháp.

2) **Việt Nam Quốc Dân Đảng** (đảng Nguyễn-Thái-học, có Cường Để dự vào nữa) lập ra trong năm 1926. Năm ngoái sau vụ ám sát Bazin đảng này bị thiệt hại nhiều, các đảng-viên còn sót phần nhiều đều gia nhập vào mấy đảng cấp tiến hơn mà nơi đó chưa bị quấy rối.

Đảng-viên V. N. Q. D. Đ. có kẻ thuần túy quân-chủ, có kẻ thuần túy quá khích.

3 **Việt Nam Thanh Niên Cách Mệnh Đồng Chí Hội.** Đảng này khuynh hướng về chủ nghĩa dân chủ và trong ấy những tay theo Cộng sản chiếm được ưu thế. V. N. T. N. C. M. có một tổng bộ ở Quảng-châu và một nhà trường dạy về chính trị. Nhiều người Annam sang học ở đấy mà biết được các học thuyết kinh tế chính trị, cách thức tổ chức các hội liên hiệp, các toàn thể để hành động về việc chính trị, cách tìm đồng chí, cách diễn thuyết trước công chúng. Hành động thì theo như cách của đảng Cộng-sản: tiểu tổ, chi bộ ...; chắc ai cũng biết cách này có thể đem dùng trong tất cả các cơ quan chính trị dù mục đích và tính chất các cơ quan ấy khác nhau thế nào mặc lòng. Chương trình dạy trong trường ấy rất rộng. Các giáo viên giảng cho học sanh nghe về các chủ nghĩa học thuyết rồi để cho học sinh được tự ý xem chủ nghĩa nào hợp với tình thế xứ Đông-dương thì theo. Tại có trường …

Hồi 1er Mai 1929 đảng Thanh-niên có họp ở Hương-cảng một cuộc hội nghị. Cuộc hội nghị ấy kết quả không tốt cho đảng, vì đương hồi đó các nhà đương cục Trung-hoa bài trừ riết những tay tự xưng là Cộng-sản. Đảng-viên đảng Thanh-niên vì thế mà tuyên ngôn rằng không phải là đảng viên Cộng-sản và không có giao thiệp gì với Đệ-tam Cộng-Sản quốc-tế. Các đảng viên ở Đông-dương sang thấy đồng chí ở Trung-hoa không nhận mình là đảng viên cộng-sản, lấy làm lạ mà ra ngoài đảng Thanh-niên lập nên một đảng khác gọi là **Đông Dương Cộng Sản Đảng.** Đông-dương Cộng-sản đảng tuy chưa gia nhập vào Đệ-tam Cộng-sản Quốc-Tế song có tính cách cộng-sản rõ ràng.

Việt-Nam Thanh-Niên và Đông-Dương Cộng-sản có mấy điều khác nhau như sau này.

Đảng Việt nam Thanh-niên cách-mệnh nhận làm đảng-viên tất cả những người Annam muốn theo chủ nghĩa mình, không xét … những người ấy. Đảng Cộng-sản thì cách gia nhập có gắt hơn, chỉ nhận là đảng viên, những người (Annam và ngoại quốc) thuộc về vô sản giai cấp, hoặc thợ thuyền hoặc trí thức, và phải được ít nữa là 24 tuổi. Khi đã là đảng viên thì phải làm bất kỳ việc gì: nếu không theo ý như chương trình và điều lệ của đảng thì bị phạt rất nặng, nhiều khi đúng đến tử hình. Khi một đảng-viên có lỗi thì mở cuộc điều tra rồi đem ra xử không cho người đó biết, cử một tòa án cách mệnh, lại cử một người cãi hộ cho người có lỗi; có khi cho người có lỗi đó tự mình biện hộ cho mình. Đảng viên Cộng-sản-đảng lại chia ra làm hai hạng: một hạng thuần chính đảng viên và một hạng chưa được thuần chính đảng viên.

Sau kỳ hội nghị ngày 1er Mai 1929 Tổng bộ đảng Thanh-niên cách-mệnh gắng sức tổ chức lại; vì muốn rút lại những đảng-viên đảng Đông-Dương Cộng-sản nên lập ra một đảng thứ năm gọi là **Việt Nam Cộng Sản đảng.**

Mấy lúc sau đây số đảng viên của hai đảng Đông Dương cộng-sản và Việt Nam cộng sản có tăng thêm nhiều vì đảng viên còn lại của V. N. Q. D. Đ. đều gia nhập vào đó. Nhưng số đảng viên không đông cho lắm là vì qui luật của đảng quá nghiêm, chỉ nhận những người có đủ tư cách hành động về việc chính trị, đủ can đảm mà xông pha với những sự nguy hiểm. Tuy đảng-viên thật không được nhiều, chớ số người giúp sức cho họ thì nhiều lắm, khắp trong nước đâu đâu cũng có.

Những tay tuyên truyền chủ nghĩa cách mạng học ở trường Quảng-châu ra có lập trong xứ thuộc địa nhiều Tổng Công hội. Nghiệm như những việc xảy ra ở Haiphong năm 1927 thì đủ rõ. Những Tổng Công hội thường không làm việc chính trị, chỉ lo binh vực quyền lợi chung cho người trong hội: thêm tiền công, giảm bớt giờ làm việc v. v. Các nhà cách-mệnh vẫn thường qua lại với họ, có khi vào hội với họ nữa, để giảng cho họ nghe chủ nghĩa cộng-sản và quyên tiền cho đảng.

Theo các văn kiện bắt được thì không thấy nói tổ chức những bộ ám-sát, nhưng cứ theo giấy mà bắt được tại nhà Ru thì lại có nói sự đến, lại có nhiều giấy mà khác nói rằng khi đảng hạ mạnh lệnh giết người này người kia (vì mỗi người đó làm ngăn trở việc tiến hành của đảng) thì đảng viên phải tuân theo ngay, không được do dự.

Trên các giấy truyền đơn phát cho thường dân cùng binh lính và trên các tập điều lệ chương trình các Tổng-công-hội đều có dấu «Búa liềm», huy-hiệu Cộng-Sản. Trên chương trình của Nông-dân liên-hiệp-hội thì lại có dấu «ngôi sao».

(Lược dịch A. P. I.)

ANNAM LỊCH SỰ
HÃY NÊN HÚT THUỐC LÁ JOB

VIỆC TRONG NƯỚC

TRUNG-KỲ

Nghị-định tòa Khâm về thuế môn bài

BẢN C

(Tiếp theo)

NGƯỜI CHỊU THUẾ	THUẾ
Thợ trồ g răng........	4e 5e 6e
Người buôn lẻ thuốc phiện........	7e 8e
N.ười buôn lẻ rượu ở miền thượng du........	3e 4e 5e 6e
Nhà hàng buôn các máy điện và đồ phụ tùng	5e 6e 7e
Thầu-khoán to:	
dưới 21.000$	3e
trên 20.000$	2e
trên 30.000$	1e
trên 60.000$	Ngoại hạng 3e catégorie
trên 150.000$	Ngoại hạng 2e catégorie
trên 300.000$	Ngoại hạng 1e catégorie
Thầu khoán nhỏ	1e 2e 3e
Thợ làm nhà, thợ nề, thợ lợp nhà, thợ đắp nền........	4e 5e 6e
Nhà buôn to........	Ngoại hạng, 1e
Người lả.h chuyên b..	1e 2e 3e
Thợ àm quạt........	5e 6e 7e 8e 9e
Thợ thiết, thợ làm đèn	4e 4e 5e 6e 7e 8e Ngoại hạng
Thợ khắc gỗ hay đồng	6e 7e 8e
Thợ sửa đồng hồ có tiệm bu n.o xưởng thợ	4e 5e 6e
Người buôn bay làm dầu mỏ........	1e 5e 6e 7e
Người buôn hay làm đồ bằng ngà, sừng xương	6e 7e 8e
Thợ làm đèu........	6e 7e 8e
Ng.ià nấu sách và bán giấy có nhà in........	Ngoại hạng
Nhà bán sách, và bán giấy	1e 2e 3e 4e

Còn nữa

THANH-HÓA

(QUẢNG-HÓA)

Lời kêu của nhà làm ruộng

Ở ba tổng Thanh-xá, Bồng-thượng, Sóc-sơn chúng tôi ruộng, sâu ước 4000 mẫu, đến mùa lụt bị nước sông Mã ngập vào thời tồn hại mất cả. Vì thế năm trước chúng tôi xin quan phủ sở tại đắp một con đê giữ nước từ Nầm-sơn đến Tượng-sơn, (thuộc địa phận tổng Thanh xá), dài ước 200m ; trong thân đê xây một cái cống và làm cửa đê nhà điền chủ chịu. Quan phủ sai nha về làm. Từ khi có cái cống, dân chúng tôi khỏi phải chịu cái hại nước ngập như trước. Đến năm ngoái, bởi mưa lụt nhiều mà cánh của cống ấy hư nát, nước lụt vào, cánh cửa thân đê vỡ ước 32m, số ruộng kể trên kia đều bị tàm một cả.

Năm ngoái đến nay chúng tôi đã kêu quan phủ nhiều lần, nhưng khổ vì ngài không hiểu cách làm ruộng của dân, ngài cho cái cống vỡ trên kia không thiệt hại gì mấy, nên cứ làm thinh, có khi lại quở cho nữa. Hiện nay chúng tôi đã làm giấy kêu quan Công sứ tỉnh.

Dân nhà quê chỉ trông vào ruộng, mà ruộng mất tất nhiên phải khổ.

Mong rằng quan Công sứ hiểu chỗ đó cho.

Nông dân ba tổng lại cáo

(QUẢNG-HÓA)

Một cái gương tốt

Năm ngoái dân làng Hồ-nam có xin phép xuất tiền công quĩ 1.000$ để làm trường mới và lập lên trường sơ-đẳng. Nay đã làm xong, nên ngày 24-3-30 đã làm lễ khánh thành. Sĩ số làng nầy được hơn 100, bút giấy sách vở đều được làng cấp phát cho.

Kìa những các làng giàu có mà mấy bác tai mắt cứ bày chuyện xôi thịt cùng kiện cáo, xem làng Hồ nam nầy có đáng thẹn không ?

Một người biết chuyện

FAIFOO

Ba-tăn n ng quá!

Hôm qua ký giả đi vào một nhà buôn ở Faifo mua hàng, nghe người nhà than van rằng ba tăn quá cao, quá nặng. Ký giả nhơn dịp hỏi :

« Ba tăn cao lắm sao ông ?

— Cao lắm ! Ông thử nghĩ, một cửa hàng nho nhỏ thế nầy, mà phải chịu đến 29$25. Khi trước viên Bang tá đi xét, đã biên cửa hàng tôi vào hạng 8$00 bây giờ không rõ tại sao, nhà buôn ... ba tăn cao như thế. Hàng hóa càng ngày càng cao, buôn bán mỗi ngày mỗi ế, phần thời tiền nhà, phần thời tiền vay, lại thêm thuế quá nặng. Thế nầy chịu sao cho nổi ? »

Đi khỏi chỗ nầy đến chỗ khác, đến đâu cũng nghe những lời than van về thuế ba-tăn. Không rõ những lời than van do có thấu đến tai chính phủ chăng ?

Thanh-Tâm

BẮC-KỲ

Cái án Cọng sản Nam-định tại tòa Thượng-thẩm Hanoi

Đúng 2 giờ 45 chiều thứ bảy 29 Mars, Tòa Thượng thẩm lại họp lại để xử vụ Cọng sản Nam định.

Hỏi người bị cáo xong, các luật sư Hou, Friestech, Bordaz, và Sicard lượt đứng lên cãi mỗi ông chừng trong 15 phút đồng hồ. Các trạng sư cãi xong thì đã quá 5 giờ, hoãn vào phòng để nghị án. Đúng 5 giờ 20 phút Tòa tuyên án như sau nầy :

1°/ ..g văn Trân bị khổ sai chung thân (trước bị tử hình)

2°/ ..ngọc Rư, 15 năm khổ sai (trước bị khổ sai chung thân)

3°/ ..quang Thân, 10 năm khổ sai (trước bị 20 năm)

4°/ ..o đình Mẫn, 4 năm tù (trước bị 5 năm khổ sai)

5°/ ..o gia Lưu, 3 năm tù (trước bị 5 năm khổ sai)

6°/ ..o đức Khải, 3 năm tù (trước bị 5 năm khổ sai)

7°/ ..ào văn Riêng 3 năm tù (trước bị 5 năm khổ sai)

8°/ ..ào văn Quyền, 3 năm tù (không chống án)

9°/ ..ưu thế Mỹ, 2 năm tù (không chống án)

10°/ Trần trung Tín, 2 năm tù (không chống án)

11°/ Phạm Gia, 5 năm án treo (trước bị 2 năm tù)

12°/ Vỏ phương Tiếp, 5 năm án treo (trước bị 1 năm tù)

13°/ Trần văn T..., 5 năm án treo (trước bị 1 năm tù)

14°/ Đào đức Quý, trắng án (trước bị 2 năm tù)

15°/ Trần văn Ruân, trắng án (trước bị 2 năm tù)

16°/ Dương tự Tru g, trắng án (trước bị 2 năm tù)

17 / Trần duy Luy, trắng án (trước bị 1 năm tù)

18°/ Nguyễn văn Châu, trắng án (trước bị 1 năm tù)

19°/ Vủ văn Hương, trắng án (trước bị 1 năm tù)

20 / Trần quang Trung, trắng án (trước bị 1 năm tù)

21°/ Phạm đình Liệu, trắng án (trước bị 1 năm tù)

RẤT MỚI ! RẤT TIỆN !

Tiệm ăn tiệm ngủ mới mở tại đường Paul Bert gần cầu Gia-Hội, hiệu là Cheong Shing ... (Xương-thắng), nấu đồ ăn Tàu và Annam rất tinh xảo, tiếp đãi rất vừa lòng khách mà giá lại hạ, đồ lại ngon. Khách phương xa muốn du ngoạn Kinh-đô phong-cảnh chớ nên bỏ qua rất uổng ! rất uổng !

CHEONG-SHING

tại đường Paul-Bert gần cầu

GIA-HỘI HUẾ

NGÀI NÀO BIẾT XIN CHỈ GIÙM CHO

Có bốn hội-viên của bản-hội tên là : M. M. Phạm-Văn-Hoè, Phạm-Văn-Hương (hai ông nầy trước ở Quinhơn) Lê-Văn Diêm (trước ở Tourane) và Nguyễn-Văn-Lương (trước ở Ninh-Hòa) lâu nay bản-hội không được tin tức gì cả, vậy ngài nào biết ở chỗ nào thì làm ơn chỉ giùm cho. Kỳ hạn trong một tháng kể từ 20 Mars 1930 mà bản-hội chẳng nhận tin tức bốn ông hội-viên đó thì ban-hội sẽ tạm để tên trong sổ Hội vì còn thiếu tiền nhập hội và tiền góp tháng chưa trả.

Nay kính cáo

ASSOCIATION AMICALE DES CHAUFFEURS ET MECANICIENS DE L'ANNAM

XIN CHỚ BỎ QUA

Hiệu **Văn-hòa** ở đường Gia-long hiện nay chúng tôi đã đổi tên là **Quan-hải** *xuất bản ở Trung, Nam, Bắc, các (tùng-thư và thư điếm), có bán đủ các sách QUỐC-VĂN xuất bản ở Trung, Nam, Bắc, các sách HÁN-VĂN xuất bản tại Trung-hoa Pháp-văn và Hán-văn chừng vài ba tháng nữa mới có); thuốc THAM-THIÊN-ĐƯỜNG; các thứ hàng của nhà Viễn đệ chế-tạo như dầu KHUYNH-DIỆP, nước SÔNG HƯƠNG; NHỤY TRẦM-HUẾ; dầu CÙ LÀ của nhà bào chế Nguyễn-văn-Trí.; đồ trà sứ NHẬT-BẢN, đồ dùng học trò; đồ dùng Nữ công, cùng các đồ tạp-hóa khác hiện có hoặc dương gởi. Chúng tôi lại làm đại-lý độc quyền cho các thứ ĐỒ UỐNG MÁT; như Limonade, Orangeade, Citronade, các thứ Sirops mát, kẹo đậu phụng, kẹo mè đóng hộp, bánh BISCUITS VIỆT-NAM như bánh Petit beurre mà giá rẻ bằng một phần ba. Chúng tôi lại làm đại-lý cho các thứ báo sau nầy : Tiếng-dân. (0$05 một số), Hà-thành ngọ báo (0$02 một số), L'ami du Peuple ở Hà-nội 0$05 một số). La Tribune indochinoise ở Sài-gòn (0$10 một số),* **Báo nhận bán lẻ và mua năm.** *Ở xa muốn mua xin gởi tiền cước.*

ĐÀO-DUY-ANH — TRẦN-NHƯ-MÂN

Các Thư-xã, các Tùng-thư, các nhà Trước-thuật, các nhà nhật báo và tạp chí, các nhà chế-tạo nội-hóa, muốn cho chúng tôi làm đại lý ở Huế thì xin viết thơ thương-lượng về **Maison Quan-hải** *Rue Gia-long — Huế.*

Những mandat, colis và các thứ recommandés thì xin đề rỏ tên **Đào-duy-Anh.**

Trong các sách **Quan hải Tùng thư** *đã xuất bản, có những quyển : Tri-khôn, Lịch sử nhân loại, ... Văn-minh Âu-Mỹ, Thế-giới cường quốc chánh-thể, ... trong bạn đọc già, nhưng ai ... thì xin* **gởi thơ** *cho chúng tôi biết để liệu mà xuất bản lần thứ hai.*

Viết máy **Stylo) Fountain-Pen, hiệu Hoa-kỳ** *(Marque Américaine), ngòi bút vàng 18 carats, kiểu rất lạ, tốt thượng hạng, ngòi đâm vào gỗ không sờn, cán ném xuống đá không nứt, đựng mực nhiều bằng ba thứ viết thường. Quí khách mua sẽ biết. Bán tại hiệu* **Quan hải**, *giá 7$00.*

20%

Mấy hiệu ở Ngoại-quốc bán nguyên-liệu cho chúng tôi chế Nhụy Trầm-Huê nay giao chúng tôi làm đại-lý độc-quyền cho họ trong xứ Đông-Pháp. Nhờ đó, tự nay về sau, chúng tôi mua nguyên-liệu được rẻ hơn nhiều. Bởi vậy, chúng tôi có thể hạ giá Trầm-Huê xuống bớt 20%.

Kể từ ngày 1er Mars 1930, giá Trầm-Huê bán lẻ trong toàn xứ Đông-Pháp là 0$56 một hộp.

Nhờ nguyên-liệu chúng tôi đã có sẵn của nhà một phần, thứ nào phải mua lại mua được hết sức nhẹ, tiền lời lại tính rất ít ỏi, nên Trầm-Huê mới bán được giá hạ như thế.

VIỄN-ĐỆ — ĐỒNG-HỚI

SOCIETE ANONYME DES RESTAURANTS HAO-HUNG

AU CAPITAL DE 7.200$00

Restaurants voyageurs — Transports en autos — Garage et Atelier de réparations mécaniques-Commerce des accessoires d'autos et pièces mécaniques

SIEGE SOCIAL & DIRECTION

Rue Marc Pourpe à TOURANE

AGENCES : TOURANE (Quai Courbet), QUANGNGAI, QUINHON, NINHHOA, NHATRANG — Ville, NHATRANG — gare

Agence auxiliaire : SONG-CAU

KÊU THÊM VỐN 52.800$00 CHIA RA LÀM 1760 CỔ PHẦN mỗi cổ-phần 30$00

Thưa quý-ông quý-bà,

Bản-hội ra đời hơn ba năm nay, nhờ thịnh tình của đồng-bào đem lòng chiếu-cố và tấm lòng nhiệt thành của các hội-viên, nên cũng bước được một bước khá dài trên con đường thương-mãi.

Nay bản-hội muốn khuyếch trương to-tác, như là : lập xưởng máy, buôn bán đồ phụ tùng xe hơi và máy móc, lãnh cả việc chuyên chở bằng xe hơi và chỉnh đốn các khách san cho được hoàn-thiện hơn trước, nhưng tư-bản của bản-hội còn đương hẹp hòi, chưa kinh dinh to tác được, nên bản-hội đã định kêu thêm vốn 52 800$00 chia ra làm 1 760 cổ-phần, mỗi cổ-phần là 30$00, sự kêu thêm vốn đó đã được Đại-Hội Đồng ngày 17 Novembre 1929 chuẩn y và đã công-bố trong tờ CÔNG-BÁO (Journal Officiel) số 99 ra ngày 11 Décembre 1929

Vậy nay bản-hội đã khởi sự thâu tiền cổ-phần, xin mời quý ông quý bà có lòng chiếu cố đến sự mở mang thương-nghiệp nước nhà thì xin mau mau bổi vào cổ-phần ban-hội kẻo hết

Ngài nào muốn hỏi điều gì hay là muốn lấy giấy vào cổ phần (bulletin de souscription) thì xin cứ viết thơ cho **M. NGUYỄN-VĂN-TÙNG**, Administrateur-délégué de Hảo-Hưng, Rue Marc-Pourpe à Tourane thì bản hội xin trả lời ngay, ngài nào muốn đóng góp tiền bạc thì cứ gởi tại nhà Đông-Pháp Ngân Hàng hay là gởi đến cho ban-hội đã tên M PHẠM-PHÚ-PHÔ, Administrateur Financier de Hảo-Hưng à Tourane nhận lãnh cũng được.

Nay kính cáo

Pour le Conseil d'Administration, l'Administrateur-délégué

NGUYỄN-VĂN-TÙNG

TRẺ CON GẦY ỐM !!

Thường thấy trẻ con gầy ốm, ăn ngủ chẳng ngon thì kíp lấy thứ ***Tiểu-Nhi-Bồi Nguyên*** của hiệu **THAM-THIÊN-ĐƯỜNG** cho nó dùng, trong vài hộp thì đã kiến hiệu.

Thứ thuốc nầy, uống vào thì mạnh gân xương, ích tinh huyết, hóa tích trệ, mạnh tỳ vị. Nói tóm lại, thuốc Tiểu-Nhi-Bồi-Nguyên chuyên để bồi bổ sức các trẻ không đủ thiên nguyên.

Mỗi hộp giá **1$00**

CHỈ CẬY NƠI MÌNH

(PHIÊU-LƯU VÀ XÃ-HỘI TIỂU-THUYẾT)

Tác giả : HECTOR MALOT

GIANG-HẠ *dịch :*

Số 27

Chương thứ mười sáu

(Tiếp theo)

Chuyện chơi dọc đường, chắc là nó không nghĩ đến rồi ; nhưng vừa đẩy cái va-gôn vừa đi thường thường có chừng đỗi, không phải ngừng lại, nó cũng có thể ngó hai bên những đứa mà khi nảy vì quá để ý vào mấy lời nói của con Rô-za-li, nó không trông thấy. Mới đầu phải đẩy mốt cái cho cái xe kia chạy, rồi cứ vịn theo đó mà đi, đến chỗ nào chật hẹp lại phải kéo ngừng một tý : công việc chỉ có thế thôi ; cả cặp mắt của nó và cả tư tưởng, cũng được hoàn toàn tự do muốn ngó đâu, nghĩ gì mặc ý.

Đến giờ bải làm ai nấy đều vội vả về nhà, còn nó thì đi thẳng đến tiệm bán bánh mì mua một miếng vừa đi vừa ăn. Đi ngang qua mấy cái nhà mùi cháo thơm ngát, hễ gặp mốt mùi cháo nào nó ưa thì nó đi chậm lại để ngửi, vừa ăn bánh, vừa ngửi được lâu, còn đi gặp một mùi cháo nào mà nó không thích cho lắm thì nó lại đi lanh. Đối với cơn đói của nó thì một miếng bánh cũng chẳng tấy gì lắm đủ ; nhưng cái đó không làm cho nó phải lo : từ khi nó tập được cái thói quen nhịn đói, thì trong mình cũng không thấy mệt mỏi thêm phần nào. Thế mới biết trong đời chỉ có những người quen thói ăn hưng mới tưởng rằng không thể ăn ít, và chỉ những người lắm tiền nhiều bạc, ăn gì có nấy uống gì có nấy, mới tưởng rằng không sao lấy tay bụm nước dưới khe mà uống cho đã khát được !

Chương thứ mười bảy

Giờ làm chưa đến mà con Bê-rin đã đứng chực tại cửa sở rồi. Nó ngồi trên một đống đá trông thấy nhiều đứa nhỏ khác cũng đến sớm như nó, và đương chạy nhảy đùa giỡn với nhau. Lòng nó cũng muốn lại chơi với chúng, nhưng nào có dám đâu.

Khi con Rô-za-li đến thì nó cùng đi vào sở làm. Công việc cũng như buổi mai, ông Ô-nơ cũng vẫn giậm chưn van la như trước, nhưng bây giờ mấy tiếng la rầy của ông còn có nghĩa lý hơn, vì công việc tuy dễ dàng nhưng càng lâu càng mỏi, và nhứt là trong mấy giờ sau cùng con Bê-rin nghe trong mình mệt nhọc một cách khác thường, làm cho ông Ô-nơ cứ la : « Mau lên, đừng làm mất thì giờ ! ».

Mỗi khi nó nghe giọng quở của ông Ô nơ thì chẳng khác chi con ngựa bị roi, liền sải bước... Bây giờ nó chẳng buồn trông ngó, tư tưởng chuyện gì cả, chỉ lo đếm tiếng đồng hồ, lúc mốt khắc, lúc nửa giờ, và tự hỏi không biết chừng nào cho đến giờ bải, và không biết nó có đủ sức mà làm cho đến cùng hay không.

Nghĩ như thế nó hết sức buồn, nhưng nó lại tức mình sao quá khiếp-nhược, yếu hèn : lắm kẻ cũng đồng tủi với nó, và cũng không mạnh chi hơn nó mà làm được, thì sao nó lại làm không được ? Huống chi công việc của họ là khó hơn, cần phải lanh lẹ hơn, chăm chỉ hơn. Vậy nếu khi mai nó không được làm ở sở va-gôn nầy mà bị đề vào sở máy sợi như họ, thì mới làm sao cho nổi ? Nghĩ như thế nó lại vững lòng tự bảo rằng, không bao lâu nữa nó cũng quen được như họ. Cho được như vậy, chỉ có một lòng « muốn » là được. Cốt là nó chịu cho được một ngày đầu, thì ngày sau sẽ dễ chịu hơn, và ngày sau nữa càng dễ chịu hơn nữa.

Vừa đẩy va-gôn vừa đi ngẫm nghĩ và ngó mấy người kia làm lụng lăng xăng, thì nó thấy con Rô-za-li, vừa nối một sợi chỉ rồi lẻ lần ra gần người bên cạnh. Một tiếng la to, cả thảy đều yên lặng chỉ nghe tiếng : « Ôi ! cha ôi ! ».

Nào trai nào gái ai cũng đều chạy lại, con Bê-rin cũng bỏ xe lại ngó.

Chúng đã đỡ con Rô-za-li dậy rồi. Bây giờ ai cũng hỏi nó bị thương thế nào. Nó trả lời : « Bị giập bàn tay ».

Mặt tái xanh, môi run lập cập, máu từ tay nhỏ ròng xuống vân.

Nhưng coi lại thì con kia chỉ có hai ngón tay bị thương, và có lẽ chỉ một ngón trọng thương thôi.

Ông Ô nơ xem xong bèn xô đuổi mấy người kia đi làm việc, và kêu con Bê-rin :

« Còn con mới đến đâu, lại đây, mau lên. »

Con Bê-rin vừa đi lại vừa run sợ không biết mình phạm tội gì, vì chúng bạn của nó ai cũng đều bỏ công việc mà lại xem chớ không mình chi nó. Nhưng ông Ô-nơ không rầy la gì chỉ nói :

« Mầy hãy dẫn con nầy đến ông đốc Ta-luôn. »

Hai đứa nhỏ ra đi, con Bê-rin nói :

« Chị cứ vịn vai tôi mà đi.

— Cám ơn chị, tôi đi được.

— Vậy chị không trọng thương cho lắm phải không.

— Đà biết đâu, ngày đầu đã thấy đau chi lắm, nhưng không biết bữa sau nó ra sao.

— Tại sao mà chị phải bị thương như vậy ?

— Tôi có biết gì đâu, tôi trợt một cái, rồi không biết chi nữa.

— Vậy thì chị mệt lắm mới trợt phải không ?

— Chỉ khi nào mệt quá mới phải bị gảy tay gảy chưn chớ sao. Buổi mai thì còn nghe khỏe, chăm chỉ được, nhưng chiều lại mệt quá, làm sao mà khỏi sơ ý được. Tôi còn sợ nỗi thím Zê-nô-bi quở mắng nữa.

— Có phải lỗi tại chị đâu mà quở.

— Bà Phờ-răn-xoa thì bà tin như vậy, nhưng thím tôi thì chắc sẽ bảo rằng vì tôi biếng nhác, không muốn làm việc ».

(Còn nữa)

HANOI

Chuyện lôi thôi tại trường sư-phạm

Ông M. R., giáo viên trường sư phạm, có tát một người học sinh trường đó mấy tai. Qua hôm sau thì thấy chung quanh trường có truyền đơn rải khắp. Truyền đơn ấy đại ý tỏ bày sự nhục của học sinh trong việc đó, cái thái độ tàn nhẫn của giáo viên M. R. và khuyên học sinh đến kiện cùng ông Đốc và nếu không được kết quả mỹ mãn thì đừng học lớp ông M. R. dạy nữa. Ông Đốc trường thấy truyền đơn như thế có ý ngại nên viện binh lính đến trường để chực đối phó với học sinh. Học sinh đệ tứ niên cũng không chịu học với ông M. R. Đến ngày thứ bảy thì ông Đốc trường buộc học sinh làm giấy nói rằng mình định bãi khóa, nhưng học sinh không chịu, trong ngày đó, sau giờ học thì nhóm nhau lại bàn cách trả lời với ông Đốc và phái người đến nói chuyện với M. R.... ..

A. P. I.

HAI PHONG

Xét nhà, bắt người

Hôm 29 và 30 mars, sở Mật thám Haiphong có xét nhiều nhà và bắt giải về Hanoi 11 người (người buôn [illegible] Cọng sản. Lại có giấy bắt Cao-ngọc-Quan, tùng sự sở Bưu điện, song Cao-ngọc-Quan đã trốn mất.

VIETTRI

Trường võ bị Việt trì đóng cửa

Báo A. P. I. đăng tin rằng trường võ bị Việt-trì đóng cửa vì người ta cho rằng lâu nay trường đó làm một cơ quan tuyên truyền bài Pháp.

NAM-ĐỊNH

Mấy trăm thợ máy sợi đình công

Hôm 26 mars, lúc 17 giờ, một phần đông thợ máy sợi, vừa đàn bà vừa đàn ông, đình công.

Thợ đình công nhóm nhau trước cửa xưởng để khuyên những thợ còn ở lại làm theo mìn .

Lính cảnh sát và mật thám can thiệp vào, bắt mấy người thợ đình công đem về bót.

Hôm 29 mars, lúc 10 giờ rưỡi sáng, mấy trăm thợ đình công, cả đàn bà cả đàn ông, kéo nhau đến bót ở bên Khoái - đồng để yêu cầu thả mấy người bị bắt nói trên.

Khi 11 giờ hơn, có một toán lính khố xanh đến đóng ở bót đó.

Nguyên nhân sự đình công này chẳng ra khỏi mấy điều yêu cầu sau này :

1·) Yêu cầu trừng trị một người cai Khách và một người cai Annam rất tàn nhẫn đối với thợ thuyền.

2) Yêu cầu tăng lương vì giạo nầy gạo kém quá.

3·) Yêu cầu làm rút giờ, vì làm việc từ 6 giờ sáng đến 6 giờ chiều nhiều quá.

(Theo các báo ngoài Bắc)

HONGAY

Mất 32.000 viên chất-nổ

Sở mỏ than ở Hongay mới mất 32.000 viên chất-nổ. Người ta cho rằng đảng viên cọng-sản lấy để làm bom.

Sở Mật thám đã phái người đi ám ăn kết khắp nơi.

A. P. I.

CHUNG QUANH HAI CHỮ « KHAI HÓA »

Hơn nửa thế kỷ nay vì cái triều lưu cạnh tranh trên thế giới mà nước Pháp với nước Nam biến cách non che, mà cũng thân cận; nói cho rõ là vì cái triều lưu ấy mà nước Nam phải chịu nước Pháp bảo-hộ! Trong quyển sử bìa xanh sau nầy, con cháu ta cũng sẽ đọc cái câu rất thú vị : « Nước Pháp đã nhận cái chức trách bảo hộ mà khai hóa cho dân Việt-Nam v. v. . . . » Nhưng không những thế mà thôi, hiện bây giờ ở các nơi nghị trường, tại các tiệc nghênh tiếp mà có cả người Pháp, người Nam đến dự, thì cái tiếng «Khai hóa» cũng đã từng phen chen lộn với tiếng pháo kêu, tiếng nút rượu sâm-banh nổ. Chuyện thực hay hư ? chúng ta chỉ chắc rằng chuyện có ở trên mặt giấy.

Thế mà vừa rồi một tờ báo tây nọ (F. I.) tuồng như không muốn để cho người Pháp nhận lấy cái trách nhiệm khai hóa.

Số là gần đây tại bộ Thuộc địa bên Pháp có trù định việc thiết lập tại Hanoi một trường cao-đẳng luật khoa, để cho những người Annam được đến học và thi lấy bằng cấp cử nhân và tấn-sĩ luật-khoa. Chuyện có thế mà tờ báo nọ lấy làm tức giận, kháng cự cái ý kiến đó, mà đối đó là của một tờ báo tây ; nhưng ý kiến của một nhà ngôn luận cũng đủ làm tiêu biểu cho ý kiến của phần đông người Tây ở Đông-dương. Vậy xin tường thuật sơ lược các cái cớ mà bạn đồng nghiệp đã viện để phản kháng sự thiết lập ấy :

1. — Lập trường cao-đẳng luật khoa ở Hanoi thì không làm ích cho người Pháp ở Đông-dương, vì cái số người Pháp ở thuộc địa không mấy ; và nhiều người Tây qua đây chớ con cái cứ để lại tập học bên mẫu quốc của họ.

2. — Lập trường cao-đẳng luật khoa thì chỉ làm cái lò đúc bằng-cấp cho một bọn học sanh bản xứ, và khi có cái bằng cấp ấy rồi thì học sanh nầy lại đòi hưởng những quyền lợi như những người ngoại quốc có cấp bằng ngang với cấp bằng của họ.

3. — Lập trường cao-đẳng luật thì lại phải lập một cái luật khoa thư viện tốn kém rất nhiều và phải trả lương cho mấy ông luật sư án giạy, lại phải cấp học bổng cho học sanh nghèo. Số tiền chi phí mỗi năm không phải là ít.

4. — Muốn học ở cao-đẳng luật-khoa thì phải có cấp bằng tú tài « mẫu quốc »; nhưng hiện nay vì số học sanh có cấp bằng ấy vẫn ít nên có nghị định cho những người đỗ tú tài bản xứ được hưởng quyền lợi như những người có cấp bằng tú tài «mẫu quốc». Cái điều nầy bạn đồng nghiệp cũng phản đối.

5. — Đương cái buổi mà những bọn phiến động đem chủ nghĩa quá khích mà rải khắp vào trong xứ, đều là bạn học sanh tốt nghiệp ở các trường, thì đặt thêm một trường cao đẳng là không ích mà chính là mở thêm cái đường rối loạn. . . .

Vì năm cái cớ trên mà bạn đồng nghiệp phản kháng sự thiết lập một trường luật-khoa cao-đẳng ở Hanoi. Mấy cái cớ của bạn đồng nghiệp viện đó thì có thật ; và đối với hai nước khác nhau, hai dân tộc khác nhau, vì lẽ sanh tồn cạnh tranh nên quyền lợi phải chống chỏi mà quyền lợi chống chỏi ý kiến không đồng được. Đều ấy đã rồi. Nhưng nếu nói về hai nước cang thiệp nhau, lịch sử rõ ràng giúp với nhau như nước Pháp đối nước Nam thì tưởng lời bạn đồng nghiệp cũng hơi quá đáng.

Theo cớ thứ nhứt thì tới Pháp mà có thi hành các công cuộc gọi là khai-hóa thì chẳng qua ích lợi cho người Pháp, nếu người Pháp mà không hưởng được cái quyền của những công cuộc thiết lập ở thuộc-địa, thì nhứt định nước Pháp không chịu thiết lập. Cứ về phương diện ích-kỷ mà nói cái cớ ấy vẫn hay, nhưng nếu đòi khai-hóa, mà còn không muốn mở đường học vấn, thì ngôn hành bất nhứt bảo người bản-xứ tín-nhiệm sao được ?

Còn nói sợ người bản-xứ học đỗ được những bằng cấp ngang với người Pháp, thì cái mối sợ ấy lại càng trái ngược với cái chánh-sách khai-hóa hơn. Người đã viện cái cớ nầy mà không cho mở trường học thì cái tâm lý ra thế nào, ta không bàn dài mà ai cũng trông thấy vậy.

Đến chuyện tốn kém tại nước Pháp từ khi qua bảo hộ đã làm biết bao nhiêu việc tốn kém, không phải một việc trường học, mà sự tốn kém ấy, có phải riêng [illegible] chịu phần nhiều chớ có không đâu ?

Lại nói đến cái lòng bất-mãn của bạn-đồng-nghiệp không muốn cho hai cái bằng tú-tài bản-xứ và Pháp ngang nhau, thì lại càng tỏ ra cái tâm-lý hẹp hòi, và bất công. Ai đã thử ngồi cái ghế trung-đẳng học-đường bản-xứ thì đã biết cái chương trình học-khóa của hai hạng trung-đẳng Pháp, và trung-đẳng bản xứ có hơn kém gì nhau đâu. Xưa nay vì cái màu da kém trắng mà anh em học-sanh bản-xứ bị thiệt, nay nói đến việc cho hai bằng cấp có giá-trị bằng nhau, thì chẳng qua là một cách đối phó cho hợp với công lý mà thôi. Ai là người thờ chủ nghĩa công-lý, đáng lẽ phải tán dương đều ấy mới phải, chớ lẽ nào tỏ ý bất mãn cho đang.

Bốn cớ kể trên là đối với ngày thường mà nói, bạn đồng nghiệp không muốn cho người bản xứ được hưởng mấy mối quyền-lợi chỏ nhau, không muốn cho người Nam được học đỗ mấy cái bằng cấp ngang với người Pháp. Dầu thế nào mặc lòng có theo mấy cớ nói trên cũng đọc được cái tâm lý người Pháp ; ít nữa bạn đồng-nghiệp không nói trái với tư tưởng, không giả-dối với người đời, lấy vải sưa che mắt thánh ; đó cũng là một sự đáng khen.

Vậy nói vì 4 cớ trên mà không muốn lập trường cao-đẳng luật thì dễ nghe, đến như nói lập trường cao đẳng luật thì sẽ thêm cái số người phản-đối, đều ấy có lẽ sai. Vẫn biết xưa nay ở các dân tộc hạng người đứng ra làm thầy hướng đạo cho quốc dân, toàn là những người có học thức ; nhưng mấy cuộc biến thiên trong lịch-sử thế-giới là vì không thể lòng dân chúng mà gây cái mối ác cảm ngấm ngầm chỉ chờ thời mà phát hiện. Xem trong lịch-sử đủ rõ: Nếu nước Pháp mà không trải qua cái ách quân quyền và quí phái hà hiếp nhân dân thì cuộc cách mạnh 1789 làm sao mà có ? Nếu nước Trung hoa mà không có cuộc Mãn-thanh chuyên chế thì sao có cuộc dân quốc ? Coi thế đủ hiểu cuộc trị an mà có hỏng bị khuấy rối có phải tại trường học luật đâu ? Vậy muốn duy trì cuộc trị-an thì trước hết phải sửa đổ nền chính trị, như thế vừa hợp với chính sách bảo hộ, vừa ích lợi cho cả hai bề, bằng cứ tưởng rằng cho người Nam học lên các bậc cao-đẳng thì sẽ nguy cho cuộc trị an, đều ấy lại trái ngược với cái ý nghĩa khai-hóa và không sao ngăn được mối ác cảm của nhân dân

Giang Hạ

CÂU CHUYỆN THANH-TRA

(Tiếp theo)

Câu chuyện thanh-tra trong tù mà ký-giả nói trên, chính là việc ở ngoài đảo Côn-lôn (Pulo Condore). Năm 1908, ký-giả vì can việc quốc-sự đày ra Côn-lôn, ở đấy mười mấy năm trời, trải 5 ông tham biện (L'administrateur directeur du pénitencier, trong tù thường gọi là quan chánh). Côn-lôn là một hòn đảo, chánh-phủ dùng làm nơi đày tội; mở côi giữa biển, cách bản trong đất, về cách cai trị tù tội thì phép luật nghiêm nhặt, cấm phòng kỹ càng gần như một sợi tóc cũng không lọt. Đã là tội tù không được hưởng cách đối đãi như bình dân, đều đó đã đành ; song vì cách xa trong đất, nên chi giao quyền cho quan chánh, quan chánh ở đó, tức là ông vua, ai cũng phục thuộc dưới quyền lệnh cả.

Lúc ký giả mới tới (1908) gặp ông quan chánh (ký giả quên tên) có một mắt và có bệnh nghiện . . . . . . nên ít siêng phăm việc sắp đặt và đối đãi trong tù toàn giao quyền cho ông xếp gardien en chef) và người gác tù (người Tây và Tây đen, cũng ma tà (surveillant indigène) có mười [illegible] làm xâu còn bao nhiêu đều cấm cố, đưa đơn xin đi làm xâu không thấy trả lời. Mỗ ngày chỉ mở cửa ra hàng hiên (véranda) ăn cơm hai lần, rồi vào phòng ngủ. Đồ ăn thì giao cho một bọn tù nấu bếp nấu dọn thế nào

Trong lúc bấy giờ, không rõ vì cớ gì, hốt nhiên có quan Thanh-tra ở Saigon ra. Trong tù nghe nói quan thanh-tra, không khác gì đang lúc đại hạn mà được chỗ mưa dào, cảnh tượng bao bọc chung quanh, bỗng đổi ra một cách mới : mấy bác gác và ma tà, không thấy đánh đập gì hết như mỗi bữa trước ; mỗi bữa ăn thì ông xếp vào xem bên nầy sang bên kia, người thì được ra hầm người thì được chặt xiềng, trong khám thì quét dọn rất là sạch sẽ v. v. Quan thanh tra ở tại nhà mấy bữa mỗi ngày vào trong khám rao cho bọn tù lại ai có oan ức việc gì, tù cho làm đơn kê tù tội có thưa câu gì thì người thư ký biên vào sổ ; lại mỗi ngày bọn gác cùng ma tà dẫn tù ra nhà mát xét hỏi, một lần 10 người hoặc 15 người, hết tụi nầy đến tụi khác. (Bọn tù quốc sự lúc ấy cũng có xin biện đãi. Kẻ thì đưa đơn, người thì xin miệng v. v. Sau quan thanh-tra về Saigon được ít lâu thì thấy ông chánh một đổi. Ông Cudenet ra thay.

Ông Cudenet là một nhà chánh-trị có danh tiếng oai vọng, những người thuộc dưới quyền ai cũng kính phục ; ông sửa sang sắp đặt [illegible] cho người gác và ma tà không được đánh tù tù có phạm tội gì thì làm giấy xin phạt phạt tội cũng phải trình ông cho chữ. tùy tội nặng nhẹ hoặc bỏ hầm kín cellule, hoặc đóng xiềng đôi, xiềng đạn, xiềng chiếc (chaine double, chaine à boulet, chaine simple), đều có phân biệt. Ông lại phân tù tội theo trong án, án gì thì riêng ra tụi nấy như khổ-sai, cấm-cố, chung-thân, quốc-sự v. v. đều ở riêng từng phòng và làm riêng từng việc không làm chung và ở chung với nhau. Ăn uống thì mỗi ngày một người tù mấy gramme cơm, rau, mỡ, nước mắm ; mấy ngày ăn thịt một lần, đều có luật nhứt định. Ngoài ra giờ làm giờ nghỉ cho đến các việc đều có chừng mực. Chỉ trong mấy tuần lễ thì trong tù có một cái không khí yên lặng, có trật tự mà những kịch đánh lộn đâm chém như trước không mấy khi xảy ra nữa.

Ấy câu chuyện thanh tra trong tù mà có hiệu quả như thế, vậy nếu các nhà thanh-tra về thanh-bình chánh trị, mà được như chuyện thanh tra kể trên thì cái hiệu quả lại càng mĩ-mãng đến chừng nào !

Còn nữa

Ngu-Sơn

NƯỚC MẮM BẮC-ĐẨU

Của

ĐỒNG-LỆ THƯƠNG-CỤC QUẢNG-BÌNH

NGÂN BỔN [illegible]000$00

Sở làm tại cửa bể NHẬT-LỆ cách tỉnh lỵ 1 kilomètre

Đã được nhiều nhà du lịch tây và ta tới quan sát tại sở làm, chứng chỉ sự tinh khiết và được đặc tiếng ban khen là ngon không pha chế, có thể để hàng mấy mươi năm không đổi mùi

Bản hiệu đã bán khắp cả Bắc-kỳ, Trung-kỳ, Nam-kỳ và Ai lao

Mong rằng các ngài lưu tâm bảo người nhà mua nước mắm Bắc-Đẩu để dùng hay đem làm quà cho bạn còn hơn cho vật khác

Thơ và tiền bạc xin cứ gởi cho M. TRẦN NHẬT TÂN là Directeur của bản hiệu

ĐỒNG-LỆ THƯƠNG-CỤC

VIỆC THẾ-GIỚI

Á-ĐÔNG

TRUNG-HOA

Tin Diêm Tích-Sơn.

(Tin ngày 27 Mars)

Ở liên cận Từ-châu (phía bắc Giang-Tô), ở Hà-Nam, không có tin gì về chiến tranh hai bên. Ở Nghè nói Diêm trước tổ chức chính phủ ở Bắc-bình rồi sau mới ra lệnh đánh Tưởng-giới-Thạch.

Tin báo tây nói rằng ngày 27 nay, Diêm Tích-Sơn cho quân đội đến chiếm cứ bộ quân bộ Nguyên-gia củ ; 50 người chức viên ở đây, dám phụ việc thuộc tin rằng dư luận rất nao nhiệt, người ta nói xem đó thì biết nào Diêm cũng sẽ lập một chính phủ gồm lại quân nhân phía bắc để đối kháng cùng Tưởng.

Quân Cát-hồng-Xương chiếm Lão-Hà-Khẩu

Đại bộ quân Phùng-Ngọc-Tường tập trung ở Trịnh-châu. Bộ tiền-phong, có Cát-Hồng Xương chỉ huy đã đến Yên-Thành và lấy Lão Hà Khẩu.

Vì sao mà Diêm bỏ Quốc Dân-Đảng mà ra ?

Quốc Dân-Đảng lại năm năm đây chẳng làm ra trò gì ; Diêm có gia nhập Quốc-Dân-Đảng hoặc ở ngoài vòng Quốc-Dân Đảng, thì Diêm cũng cứ là Diêm, vì quá trình chủ nghĩa của đảng thật ra không có noi theo đường nào cả. Mới đây Diêm bỏ Quốc-Dân Đảng mà ra, ai hỏi lý do thì Diêm trả lời : « Ở Trung-Hoa, làm cách mệnh ( ) đã có vài mươi năm nay, mà dân tình cứ khốn khổ. Hiện bây giờ

SÁCH NÊN XEM

GIA-ĐÌNH GIÁO DỤC

(quyển thượng và quyển hạ)

Giá mỗi quyển 0$20

HỘI VẠN-QUỐC TIẾT-KIỆM

Chi cuộc ở Phố Borgnis Desbordes Hanoi, kính lời báo cáo cho các chức có nhận Phiếu Tiết Kiệm của Hội biết rằng kỳ xổ số thứ 30 xổ tại Tổng cuộc ở Saigon ngày 28 tháng Mars 1930 mới rồi, cái série số 1511 của ông Đồng-trọng-Diên ở Quảng-ngãi (Trung-kỳ) được trúng.

Số bạc trúng 1.000$,00 đã cấp phát liền rồi.

Kỳ xổ số gần tới đây thì định ngày 28 Avril 1930.

Muốn bán

Một sở đất 412 mẫu annam gần biển cách thành phố Nhatrang 12 cây số có đường chuyên chở bằng ghe về Nhatrang trong sở đất ấy có 10000 cây dừa 6000 cây đã có trái, còn 4000 cây gần có trái — 31 mẫu ruộng, một cái nhà beton armé — 10 con trâu, 45 con bò 3 cái lò gạch 2 cái lò vôi. — Ai muốn mua thì hỏi M. TRƯƠNG - SĨ - THẮNG, entrepreneur à Nhatrang.

CÁO-BẠCH

Hội SOCIÉTÉ FONCIÈRE DU TONKIN ET DE L'ANNAM (điền địa gia ốc hội), là một Hội lập theo thể cách Hội nặc-danh, vốn mười triệu quan tiền Pháp, mới thành lập tại Hanoi có lời kính cáo đồng nhân biết rằng kể từ ngày 22 Juin Bản-Hội khai-trương tại nhà số 15 phố Henri Rivière (nhà Hôtel Métropole). Hội-Sở cũng ở đấy.

Hội giao-dịch hết thảy những việc thuộc về bất-động-sản, như là mua bán, đổi trác, cầm cố cùng là quản cố những điền địa gia ốc trong toàn hạt xứ Bắc-kỳ và các tỉnh phía bắc Trung-kỳ cho đến hết địa-phận cửa Hàn (Tourane).

Chủ quyền giao-dịch mọi việc nầy, Bản Hội đã phó thác cho ông LESTERLIN là nguyên công-sứ, nay về trí-sĩ, mà mấy năm gần đây cũng đã trải coi qua những việc điền địa gia ốc trong xứ nầy. Trợ tá ông thì có quan Kỹ-sư hưu-trí LACOLLONGE đã coi sóc về mọi việc chuyên-môn.

LÀM THẾ NÀO CHO NÒI GIỐNG MÌNH ĐƯỢC BỀN CHẶT VÀ TRÁNG DƯƠNG BỔ THẬN ? — XIN HỎI DÒ VÀ NHẬN CHO KỸ :

YẾN SƠ BỔ-THẬN-HOÀN

Những người ham mê tửu sắc quá độ, hoặc nhiều tuổi khí huyết hư kém, thận thủy bất túc, sinh ra đau lưng, chóng mày chồng mặt, ăn không được ngủ không yên giấc, đêm nằm hay chiêm bao, mộng tinh, di tinh. Còn một điều rất nên chú ý và phải săn sóc đến ngay lập tức là những người đã thành gia-thất lâu ngày mà vẫn chưa được nở hoa kết quả (sinh đẻ) và một sự rất phiền nữa là những người đã nhiều tuổi rồi mà vẫn hiếm con muộn cháu, những sự phiền-não ấy bởi đâu mà ra cũng tại tinh huyết loãng xấu, thận thủy hư kém đó, vậy mau dùng thuốc này sẽ được như ý sở cầu.

Mỗi hộp giá 1$00

CÁC NGÀI ĐI XA HOẶC Ở NHÀ LÚC NÀO TRONG NGƯỜI CŨNG NÊN CÓ

DẦU ĐẠI-QUANG

Chuyên trị rức đầu, đau bụng, sốt nóng, sốt rét, ngã nước, đi rửa, nôn mửa, ngạt mũi, hắt hơi, ngồi tàu đáp xe, say sóng say gió, ăn uống không tiêu, gặp bệnh thờ -khí bất chắt, lấy dầu nầy vừa uống vừa xoa độ ít lâu thì sẽ khỏi ngay, thật là một thứ dầu rất hay không đâu bì kịp.

Nguyên giá mỗi lọ . . . . 0$25

Hiện giờ bán giảm giá là . . . . . . 0$20

Bán dược - phòng và các nơi đại - lý đều có sách thuốc biếu

ĐẠI - QUANG DƯỢC - PHÒNG

46 Bd Tổng-đốc-Phương CHOLON — 47 phố hàng đường HANOI

muốn cứu quốc, không phải ở nơi làm cách mệnh hay không làm cách mệnh, mà chính ở vấn đề đoàn thể cách mệnh (phá liệt hay là liên kết) Đảng Quốc một mực nêu hai chữ cách mệnh nên Diêm không thể theo (?). Diêm lại đổi tên đội quân phương bắc, không kêu là «cách mệnh quân» nữa, mà sẽ đặt tên là Trung Hoa Lục-quân. Kế-hoạch cứu-quốc (?) biện Diêm còn bàn cách tiến hành». *Thiệt là nói cho có chuyện, chứ chẳng có ý nghĩa gì cả. Đảng Quốc nói làm «cách-mệnh», nhưng có thật làm cách mệnh đâu; chính vì chỗ ngón hành khác nhau ấy nên dân Trung-Hoa mới cực khổ. Diêm đã chán biết mà lại tuyên bố rằng vì cách mệnh nên dân Tàu phải khổ. Rõ là cái giọng nhà quân phiệt! Còn sự đổi tên cho đội quân Diêm, thì có ăn thua gì với vận mệnh nước Tàu mà cũng hô là «cứu quốc».*

Tình hình miền Nam

Về phía tây Quảng-đông, quân-đội của Trương-phát-Khuê đã bỏ Phong Sênh (?) và Kim-châu. Lại nghe rằng quân Quảng-đông là lại cửa biển Bắc-hải (Pakhoi) nhưng chưa có tin chắc chắn.

PHI-LUẬT-TÂN

Vì ở Phi-luật-tân có tuyên-truyền quá khích nên mới rồi chính phủ (Phi-luật-tân là đất thực-dân Mỹ, chính-phủ có Tổng đốc Mỹ làm đầu) định rằng từ nay sắp đi, những thơ từ, bưu kiện điện báo gởi đi cho các cơ quan cộng-sản ngoại-quốc, nhà dây thép nhất luật không nhận. Làm như vậy cốt để đảng Cộng sản không có thể dùng nhà dây thép mà vận-tải sách vở lãnh-tụ Lao-động và nhứt là đảng «Phi luật Tân Vô-sản Lao động liên-hiệp».

ÂU-CHÂU

PHÁP

Tại Ủy viên hội Thực dân

Bữa thứ sau, ủy-viên họp hội-nghị xét việc Yên bái. Ông nghị-viên Outrey (có rất nhiều đồn-điền cao-su ở xứ ta) xin chính-phủ Pháp kiếm cách đề-phòng để ngăn ngừa những vụ biến-động khỏi xảy ra nữa: ông đề-nghị cho lính tây và lính Annam trú gần gủi nhau luôn.

Về việc mấy cái án tử-hình Yên-bái, bộ trưởng thuộc địa là Pietri nói: «Quyền ân-xá là quyền của tổng-thống. Nhiều người nói rằng các quan Toàn-quyền và Khâm-sứ có quyền ấy, nhưng trên pháp luật không thấy điều khoản nào, nên không thể ủy-quyền cho ai được. Theo hiến Pháp chỉ ông tổng thống mới có đặc quyền ân xá . . . , về vụ biến-động Yên-bái cũng vậy, sẽ giao cho bộ-trưởng Hình chính và Pháp-chính ủy-hội xét.

Hiệp-ước Hải-Nha đã tỷ-chuẩn

Ngày 29 Mars tại Hạ-nghị-viện đem bản hiệp ước Hải-Nha (về việc bồi thường chiến tranh, kế hoạch Young) Thảo luận suốt hơn một ngày, nào nhiệt là thương, mới lần ông nghị-trưởng phải đình chỉ hội nghị. Đến khi biểu quyết 545 phiếu thuận, 40 phiếu nghịch. Thế là Pháp đã tỷ-chuẩn hiệp-ước.

ĐỨC

Nội Các mới

Nội Các bàn về vấn đề bảo hiểm, mỗi người một ý kiến, nên phải đưa đơn từ chức. Ông Brunning là lãnh-tụ Trung-ương được ủy tổ chức Nội-các; người ta nói rằng các mấy ông bộ-trưởng đảng Xã-hội thì sẽ bị các nhà lãnh-tụ Trung-ương thay, còn các bộ trưởng khác thì cứ giữ chức lại. Tin sau nói Nội các mới như thế này: Hình chánh Brunning (Trung-ương); Bị chiếm cư khu Treviranus (Bảo thủ); Kinh-tế và hình-chính Ditreich, Ngoại-giao và Tài-chính như cũ (về đảng Bình-dân hữu-dực.)

BA-LAN (Pologne)

Nội-Các sụp

Nội các Ba-lan sụp. Jean Pilsudski (ông thân nhà độc-tài Pilsudski) nói rằng đảng phản đối kịch-liệt quá nên ông không ra tổ chức nội-các. Nội các mới, do ông Slaweck (chủ tịch đảng Hợp-tác cùng chính-phủ) tổ chức, Nội-chính: Jusewski, Ngoại giao Zaleski; Binh-bính: Pilsudski; Công thương: Kwiatkowski (tinh-chất độc-tài vẫn không đổi gì!)

SÁCH TẶNG

Bản báo có nhận tặng hai quyển sách sau này:

1 **Précis du traité pratique de comptabilité commerciale** của Tự-viện bút toán xuất bản.

2· **Quần-Vợt** của ông Thụy-am Ngũ-kim-Hoàn soạn, giá 0$20.

Xin có lời cảm ơn.

B. B.

STORE TOURANAIS

Sáo rất đẹp, dùng làm màn cửa hay để treo trước bàn-thờ. Làm bằng trảy mâu, đinh cườm. Ở giữa có cảnh hoa hay là chữ annam tùy ý. Giá mỗi thước vuông (m2) từ 3$50 đến 5$00. Qui ngài muốn bề ngang, bề dài bao nhiêu, xin viết thơ thương lượng với ông

LÝ-XUÂN-HÒA

Rue Đồ-hữu-Vị — TOURANE

THUỐC CAI NHA-PHIÊN CẢI-LƯƠNG

Khi xưa người Tàu, đô-hộ nước ta, họ có đem qua, một chứng bệnh nghiện, bệnh ấy truyền nhiễm, cho đồng bào ta, nay đã tràn từ thôn quê khắp chốn, hội-hè đình-đám, lấy nó làm vui. Ngửi thấy mùi, đâm vào như trẻ, nếu không có thuốc cứu khử cho mau, quyết chẳng bao lâu, nòi hồng giống Lạc suốt lượt nằm nghiêng, văn-minh ngỏ nào, tiến-bộ vô mỏ, tình cường sao đặng, nghĩ tới đau lòng.

Nhân hồi vua [illegible], làm tôi vua Mẫu, tôi ba mươi năm, tại gia thiết diệt nhất, nhật nhị-thời, đèn-nhang bất-tuyệt, nên chi suốt hết, sách nghiện con hương, cùng phương đệ tử, kết tôi sực nhớ, tinh tự kể trên, gia làm kế cứu, lấy mình thì nghiện, nghiên tinh đàn từ, may sáng chế ra, được thứ thuốc cai, của ai nấy khỏi, thuốc chế tài tình, vật vô tinh không, uống hơm, ngon, ngọt, như cách kỳ-na để trừ con ma, Phù dung độc địa, nhiều-hại đồng bào, đã mấy thế-kỷ, chưa xóa bỏ cùng.

Ai muốn dùng thuốc, cứ xem thập điều, kể ở sau này, khai cho minh-bạch, tôi còn suy xét, bệnh tình nặng nhẹ, rồi phúc thư lại, bảo cách dùng thuốc, cho hợp với bệnh. 1er Nghiện đã bao lâu? 2e Người khỏe hay yếu? 3e Hút ngày mấy bữa? 4e Mỗi bữa mấy phân, hay mấy đồng cân? 5e Xài xơi mấy lượt? 6e Có hâm gì không? 7e Thuốc hiệu hay là thuốc ngang? 8e Có táo nuốt không? 9e Hay bao nhiêu tuổi? 10e Làm nghề gì?

Thuốc viên *nghiện nhẹ 3$00 nặng 6$00, rất nặng 6$00.*

Thuốc nước *(uống thơm, ngon, ngọt, nhẹ một chai 3$50. nặng hai chai 7$00. rất nặng ba, bốn chai tùy bệnh. Người sứ tỏa thông - phàn Thượng - hạng*

TRẦN-ĐỨC-CẢNH

39 phố Đinh Tân Nam Định (Tonkin)

TIÊN CẢNH LÀ ĐÂY
BỒNG LAI LÀ ĐÓ

[illegible] tai, nó dòng là bỏ được ngay, trăm người không sai một; mà uống vô lại không bề phá mệt nhọc mỏi mệt chút nào cả; Uống vô có lẽ mạnh khỏe hơn khi hút nữa mới lạ la, đi làm việc nặng nề mấy cũng được; đi đường xa rất tiện, mà uống vô lại mau mập béo là thường. Hút nhẹ 3, 4 ve, nặng 6, 7 ve đến 10 ve là cùng, mỗi ve giá 1$00. Bán tại:

HỒNG LẠC DƯỢC PHÒNG

chủ nhơn là **HOÀNG ĐẮC VINH**

188 Rue du Pont Japonais 188

Annam **Faifoo**

Và các nơi đại lý:

TOURANE, VÕ VĂN ĐỒN & Cie

QUẢNG-NGÃI, PHƯỚC-THẠNH-HIỆU Rue cửa Tây.

QUI-NHƠN, LA VĨNH-LONG dit LA ĐẠT CHI

PHAN-RÍ, LÊ-VĂN-CỬ village Hải-tân.

PHNOM-PENH, NGUYỄN-VĂN-PHÚC 106 rue Pr..tre.

Tỉnh nào chưa có xin biên thơ về thương nghị

CUNG-TỤNG LƯƠNG-Y

Monsieur [illegible]

MỘNG-LƯƠNG-ĐƯỜNG *n· 80 rue Dainqai Soctrang*

Kính ngài,

Chúng tôi lấy làm hân hạnh, vừa đây có tiếp được hai hộp thuốc thiên thời hiệu là «**Tề chúng tất-thắng-hoàn**» của Ngài gởi đến cho không, chưa mấy ngày thì đã cứu được hai người đàn bà, và một người đàn ông, tuổi ngoại bảy-mươi, đều khỏi chết cả, cũng chỉ vì bị bệnh Thời-khí «Ia-mửa» mà sanh ra.

Xem thế mới biết Thánh-dược nước nhà, và mới hiểu thấu được tấm lòng qui-hóa của Ngài đối với đồng-bào chưa đầy nhiệt huyết, dày công nghiên-cứu, chế ra được phương thuốc hay, mà lại sẵn dạ từ-bi đã ba bốn năm nay, bể anh em xa gần, ai cần dùng đến, Ngài vội gởi tới cho ngay.

Công-đức! Công đức ấy vì tày trời biển, mà có lẽ xưa nay những nhà Bác ái cũng giúp nhau đến thế là cùng; thiệt là hy-sanh vừa tâm lực vừa tài-sản vậy, nên chi cổ-nhơn có câu «**Y-nải-nhơn thuật**» là phải.

Năm người chúng tôi được tấm ơn Ngài, vậy nên gọi có mấy lời rất là tôn-kính cảm phục, và đồng thanh xưng tụng Ngài

A - di - đà - phật! . . . Phật bất cầu

mạc phú-qui, mạc công hầu; Từ-bi . . . di-lạc

Chúng tôi rất cảm ơn ngài, và nhứt là mong cho ngài càng ngày càng tròn phước-quả, ấy là chúng tôi vui mừng lắm lắm.

Đồng kính bái

CAO-ĐẠT-LÂM, NGUYỄN-VIỆN, ĐIỆN, QUANG, MINH, à HÀ-TĨNH

PARLOPHONE -

BEKA

HÁT RÕ — CHẠY-ÊM

Mới lại

Dĩa hát thật hay:

Phước-Tường Phước Cương PHƯỚC-CƯƠNG Vạn-thành-Ban Nghĩa-hiệp-Ban Tân Thịnh	NAM-KỲ
Sán nhiên Đài Văn-Minh-Ca quán	BẮC-KỲ

Dĩa cười, nhạt và hát Tây, Cao-Mên. Hát Đạo *Các ngài có máy rồi mà muốn hát như máy* **Beka** *«HÁT TIẾNG NHƯ NGƯỜI THIỆT» thì nên mua một cái mỏ hát* **Beka** *tra vào thì sẽ vừa lòng ngay —* **Mme RICHARD** *«chanson Orient»*

Lừng trời phụng múa tiên sa
Vì nghe đĩa hát Beka não nùng

Rue de la Citadelle. *(Mirador VIII Thượng-Tứ) Huế*

Mới có statues và Cartes postales lumineuses

(Phong cảnh, Hình và Tượng bên Giáo)

BAN ĐÊM TRÔNG SÁNG

Ngộ lắm — Đẹp lắm — Giá rẻ

Bất cứ hình, bóng tượng, đồ vàng các, chúng tôi làm sáng được cả.

NAM-KỲ

THÀNH-CÔNG: BÁC-THÁNH-DƯỢC!?

(1) (2) (3) (4) (5) (6) (7) (8)

Trừ-tê, Bổ-huyết, Giải-lao, Ngũ lâm, Hóa đàm, Bổ-tả, Tán-ban, Cấp-cứu

Của hiệu TẠO NHƠN DƯỜNG N. 4 Rue de la Gare HOCMON

Tề cấp thành-công bác thánh-dược:

Có tám thứ thuốc hay cứu giúp nhiều bệnh đã được THÀNH-CÔNG nên gọi là Thành-công bác-thánh dược:

1 **THẦN HIỆU TÊ-BẠI-HOÀN**; Kính cáo Lục-kỳ đồng bào ai mắc bịnh phong tê, bại xuội, như mỗi thế nào, hoặc đàn bà đẻ mà tê bại, hãy mau mau gởi thơ đến Bổn hiệu TẠO-NHƠN DƯỜNG HOCMON kíp lấy thuốc trừ tê mà uống thì ắt được mạnh, giá mỗi hộp là 1$20

2· **ĐIỀU-KINH BẠCH-ĐÁI-HOÀN**; Quí bà, quí cô, dùng bổ huyết, điều kinh và trừ bạch đái hạ, trừ xây xẩm hết xót ruột hết nhức mỏi, dùng thuốc này thì được tươi nhuận da thịt rất thiệt hay. mỗi hộp giá là: 1$00

3· **SÌ LAO BỔ TẠNG-HOÀN**; Là thứ bổ tinh thần cho quí ông, quí thầy, và quí Học sanh bổ phổi trừ ho, tức ngực đau lưng hoặc di-tinh cũng làm việc mệt mỏi bổ lao giải trí . . . , thường dùng thì được *ích thọ diên niên*, giá mỗi hộp là 1$00

4. **NGŨ LÂM BẠCH-TRƯỢC-TÁN**; Trị về chứng đau lậu *kim-thời*, thuốc về bịnh ngũ lâm [illegible] dùng thì rất đúng hay, mỗi lố 12 bao giá là 2$00 số 12 bao giá là: 1$00, có thứ thuốc hoàn bổ về phần bổ huyết hoặc bổ phong [illegible] tổng hộp 12-hoàn giá 1$00.

6 **BỔ TẢ HOÀN**; *Thứ này tục danh* **THUẬN-QUYÊN-TẾ** *hiệu đồng-hồ treo; để dùng xổ các giống độc và đàm độc, làm cho thanh trường giải uất,* trừ các chứng đau bụng lâu năm, hoặc da vàng chói nước, mỗi chục 10 bao giá 2$00.

7 **THANH NHIỆT GIẢI BAN-TÁN**; chủ trị về *nam phụ lão ấu* các chứng ban chẩn tích nhiệt bịnh bao hoặc có nổi đỏ mồ hôi dầu tích-nhiệt mỗi lố 12 bao giá 1$00

8 **DOAN DƯƠNG CẤP CỨU HOÀN**; chế ngay đoan dương *mùng-năm tháng năm* để trị các chứng gấp ngặt như là: thổ tả, cảm mạo, thời khí, dịch khí nóng lạnh như dầu, kho lên con lúc xuống biển, đem theo hộ thân, giá mỗi hộp 1$50.

Bổn hiệu sẵn có **LÃO THỤC ĐỊA** *cửu chưng cửu sái* mỗi lượng 1$00 và **LỘC GIÁC GIAO** nấu kỹ lượng thượng hảo hạng để làm tễ hoặc bổ thổ huyết dùng thêm mà uống bổ. mỗi lượng 1$20

Thưa quí vị đồng bào, Tám thứ thuốc nói trên đây, toàn là tánh chất *cao lương phong vị* của bổn hiệu tinh chế. Thỉnh quí cô quí thầy dùng mà bổ dưỡng thì ắt được khương cường qui thể, thấy linh nghiệm, CHẲNG HỀ SAI

Cách gởi mua thuốc, theo lối mandat thì đề:

Monsieur **TRƯƠNG-MINH Y**, Directeur **TẠO-NHƠN-DƯỜNG**

N· 4 Rue de la gare HOCMON Giadinh

Qui ngài có mua các thứ thuốc nói trên đây, xin nhớ mua mandat gởi trước, thì hết cước về phần **BỔN-HIỆU**.

Muốn đến bổn hiệu do ngang tiền xe lửa Hocmon đậu

Bác-Thánh Dược của nước nhà, xin đồng-bào lấy lòng huệ cố.

Giúp nhau thánh dược nước nhà?

Trước lo quyền lợi, sau là vệ sanh.

Đồng bào ở xa gần muốn hỏi việc chi cần tch bổn hiệu trả lời ngay.

HÃNG THUỐC NORMALE

L. SARREAU

LÀ HÃNG-THUỐC ĐÁNG

«TIN-CẬY» HƠN HẾT

Vì thuốc bán rất Tinh-khiết và Hảo-hạng;

Ở xa mua thuốc thì gởi mau mẫn và kỹ lưỡng;

Catalogue y-dược Bác-sĩ RUDY gởi cho không.

Xin hỏi tại:

N· 119 123 rue Catinat SAIGON

MAGASIN DE SOIERIES

TÂN LỢI

188-140, Bd Tổng-đốc-Phương (CHOLON)

Bổn-hiệu bán sỉ và bán lẻ đủ các thứ hàng Tàu, hàng Thượng-hải như là: lãnh, xuyến, trừu, cẩm-nhung, cẩm-châu v v... Hàng thiệt tốt, thiệt bền, hàng nhuộm đen mặc đến rách không hề sợ phai trổ. Bán lẻ đủ các thứ hàng Bombay, hàng Nhựt-bổn v v... Khăn đội đầu rút và thêu nhiều kiểu, nhiều màu thiệt đẹp.

Trừ bán sỉ và lẻ đủ các thứ màu nhuộm của Tây hiệu "Teinture Idéale" danh tiếng thuở nay ở Nam-kỳ.

Bánh hộp biscuits "Kim-Thới" của bổn-hiệu chế-tạo chẳng khác nào biscuits mélanges choisis của Tây, được nhiều người khen ngợi. Bán lẻ mỗi hộp 0$75 tại bổn-hiệu mua sỉ có huê-hồng.

Ở Bắc-kỳ có bán ở hiệu Quảng-vạn-Thành Nội-hóa N· 120 Bonnal Haiphong, giá mỗi hộp là 0$80.

Bổn-hiệu buôn bán đã mấy chục năm cùng các tỉnh Trung-kỳ và Bắc-kỳ.

Ở xa xin viết thơ thương-nghị

TÂN LỢI

138-140, Bd Tổng-đốc-Phương Cholon

TAM-KỲ THƯ-QUÁN

Bán tiểu-thuyết, sách học và các thứ nhật báo

Các nhà trước thuật muốn gởi sách bán xin viết thơ thương lượng v.v

M. NGUYỄN-PHÚ-KỲ Directeur

Avenue Maréchal Foch VINH

Gd Chapellerie
Nouveautés
Parfumerie
Horlogerie
Mercerie
Mallerie
Tissus
chinois
et Indo-
[illegible]

Magasin BÁT-TIỆN

BAC-NINH

Bệnh quỷ đá có thuốc tiên!!

Nếu ai mắc phải bệnh LẬU hay TIM LA mà đã uống thuốc khắp cả mọi nơi rồi mà vẫn không khỏi, hay bị LẬU nhập cốt nghĩa là trong người bao giờ nhọc mệt thời đêm uống rượu vào thì sáng ngày đã có mủ ở đầu ngọc hành, hay TIM-LA khỏi rồi mà nọc ở trong máu còn thỉnh thoảng sinh giời đau mình nhức đầu hay sốt hay phát nổ mụn nhỏ mụn to thuốc gì bôi cũng không khỏi [illegible] thì tìm ngay thuốc của hiệu HOÀNG-VĂN-ẤP số nhà 67 phố Ninh xá Bắc-Ninh (Tonkin) bệnh nặng thế nào cũng phải mau khỏi và rất hết nọc [illegible] THUỐC ĐAU MẮT [illegible] HEN SUYỄN [illegible] ĐẠI-LÝ SAIGON Lê-Đình-Thúc số 200 rue d'espagne, HANOI PHÚC-HÀ 87 Rue des médicaments (phố hàng bút). Huỳnh-phạm-Chinh chez Quảng Hiệp Thành Phú Nhơn par Quảng Ngãi, còn đâu không có đại-lý xin viết thơ bản hiệu gởi theo lĩnh hóa giao ngân rất mau chóng.

Một vật kỷ-niệm lâu năm

Muốn dùng một vật kỷ-niệm lâu năm, không gì bằng đặt một bức ảnh phóng đại ở hiệu Hương-Ký Photo Hanoi, ảnh theo kiểu mỹ-thuật tối tân.

TRỜI NAM CÓ MỘT

Nghề Y-học của nước nhà ngày nay rất suy đốn, nếu không lo chấn hưng thì sắp đến ngày tiêu-diệt. Rất may thay, ký-giả đã thấy mấy nhà Danh-y Việt-Nam đem tài học-lực và kinh nghiệm mà nghiên-cứu các môn thuốc Nam lại khảo cứu các phương thuốc bắc, rồi theo phép hóa-học mà chế tạo ra các thứ thuốc Cao, đơn, hoàn, tán, rất hợp với tính chất người phương Nam, để cứu giúp đồng-bào khi có bệnh, và chấn hưng nghề làm thuốc nước nhà, hiện nay đã thấy mở một tiệm bào chế kêu là NAM-THIÊN-ĐƯỜNG, số 46 phố Hàng-Thùng Nam-Định, những thứ thuốc của tiệm ấy chế ra đã thấy nhiều người mua dùng, và khen ngợi là thuốc rất hay, như thế thiệt là trời Nam có một, thiệt là rất may và rất bổ ích cho xã-hội Việt-Nam ta vậy, ký giả xin lấy công tâm mà giới-thiệu với quốc-dân.

NGUYỄN-HỮU-NHÂN

Trong 3 tháng hè ???

Các quí khách mua hàng của bản hiệu từ 6$00 trở lên thời không phải chịu tiền cước phí chi cả;

Soulier en boxcalf beige garniture boxcalf acajou foncé ou Vernl marron. Semelle en Crêpe Anglaise 9$00

Semelle en cuir Française 8$00

Soulier en toile blanche garniture boxcalf foncé

Semelle en Crêpe Anglaise 6$00

Semelle en cuir Française 5$00

Soulier en toile blanche semelle Crêpe 5$00

Mới sang xong catalogue 1930

Qui khách mua hàng xin gửi tiền trước lấy catalogue xin gởi timbre 5 xu

AN-THÀNH

37 phố hàng Đào HANOI

Mới có chè Tàu ướp hoa Thủy-Tiên bán 0$80 một chai

Imprimerie TIẾNG-DÂN, HUẾ

Directeur gérant HUỲNH-THÚC-KHÁNG